కథానిక:

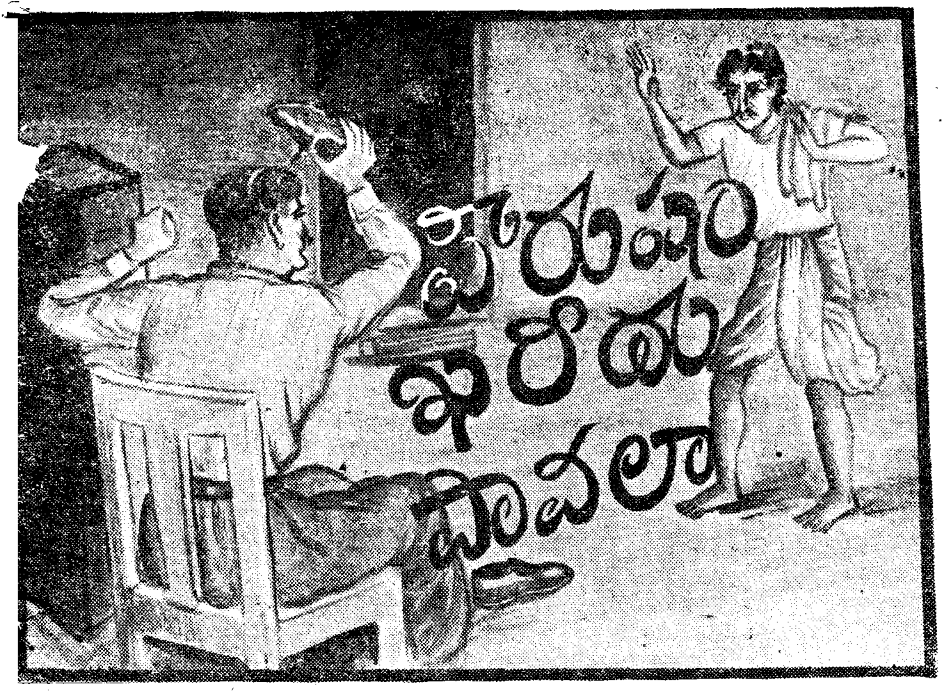

కొక్కొరోకో......

ఎక్కడో కోడి కూస్తూంది.

గాఢనిద్రలో ఉన్నా, కన్నుకు మెలుకువ వచ్చింది కోడికూత వినడంతోనే. అంచు దగ్గర చిరిగిపోయిన నూలు రగ్గు ముసుగు తీసి, ఎడం చేతితో కుడిచేతి వ్రేళ్లతో "శ్రీరాములవారి సహాయం" అని రాసుకుని, మూడుసార్లు కళ్లకద్దుకుని లేఃబోయిన కన్నా చెవుల్లో మళ్లీ "కొక్కొరోకో." అన్న ప్రకృతి గడియారం తొలూకు హెచ్చరిక ఆ తెల్లవారు జాము గాలుల్లో తేలివచ్చి పడడంతో లేవాలని శరీరం చేసే అనుకోని (Reflexive) ప్రయత్నానికి అడ్డువచ్చి పడింది—మనస్సు జోరుగా పోయే దీపంలేని సైకిలుకు నడిరోడ్డుమీద కనుపించే రైల్-క్రాసింగు గేటుకమ్మల మీది ఎర్ర దీపపు వెలుగులా

ఆకోపతో సమానమైన బ్రతుకు కొతనిది! వ్యక్తిత్వం లేదూ తనకి? పౌరుష మేమయింది? మనిషి కాడూ?

అతని చేతులు మనస్సులోని కోపాన్నంతా తాము లాక్కుని, అంచుబాటులో ఉన్న నూలు రగ్గు మీదకి వారిదా చూపించి, దాన్ని (రగ్గుని) నులిపె ఉండచేసి తలక్రింద పెట్టడంలో నిమగ్నమై ఉన్నప్పుడు అతని ఆలోచనాశక్తి ఏ చెయ్యలేదు గాని, ఆపని పూర్తయి కోపం యథాస్థానం చేరేటప్పటికి కది మళ్లీ కదలిక మొదలు పెట్టింది.

బంట్రోతు! మనిషి కాడూ? కోడివంటి వాడా? తాను మరివాళ లేవడు రోజులా. కోడి కంటె మనస్సూ బుద్ధీ లేకపోవచ్చు కాని తనకూ అంతేనా?

నిన్న మధ్యాహ్నపు సంఘటన సినిమా బొమ్మలా మనస్సు తెరమీద నడవడం మొదలు పెట్టింది.

బాబుగారి బూట్లు పాలిష్ చేస్తున్నాడు తాను. బాబుగారింకా నిద్ర లేవలేదు. వీధివసారాలో నుంచి చిన్న బాబుగారి నాలుగేళ్ల గొంతు "ఓహోహో పాయిరమా" అని వినవస్తూంది. మూడు గంటలైంది.

అమ్మగారి గొంతు లోపల్నుండి వినొచ్చింది. "పంచదారయిపోతుంది. కన్నా! వేగం వెళ్లి జంగమయ్యదగ్గర రొక వీశ పట్టుకురా."

ఒక బూటికి రంగు వెయ్యడం పూర్తయింది. రెండో దొక పక్కనుంచి చేతులు తుడుచుకుని లేచి పైకి వచ్చాడు తలుపు దగ్గరకు వేసి, కన్నా.

తలుపు చప్పుడు విన్న చిన్న బాబుగారు ప్రస్తుతం పావురంగా తనచేతులో కదలించ బడుతూన్న ఇటుక ముక్కను కిందకు విసిరేసి తన దగ్గరకు పరుగెత్తుకువచ్చి అన్నారు, చేతులు పట్టుకుని-నేనూ వొస్తాను, తన్నా తీసికెళ్ళవూ?

"ఒద్దు బాబూ! లాల్చీ లేకుండా బజారెళ్ల కూడదు"

"లాల్చీ తెస్తా నుండు అమ్మనలిగి" అని లోపలికి పరుగెత్తారు చిన్న బాబుగారు, తలుపు తోసుకుని. తలుపు మళ్లీ దగ్గరకు లాగి తాను బజారుకు బయల్దేరాడు.

జంగమయ్య అడిగాడు. "మీ బాబుగార్కి జీతా లింకా రాలేదేంటి? సెక్క సాలా యివ్వాలి".

"జీతా లుచ్చుకుంటే ఇచ్చెయ్యరూ? నూపైజరుగ్గోగం ఒదిలేసి పారిపోతా రనుకున్నావేంటి?"

"ఎంత కోప మొచ్చిందిరో రీడికి డబ్బదుగు తేను! ఈశలూ రెండీశలూ సెక్కని అన్నీ ఒట్టి కెల్లడం, చొమ్మడుగు తేను ఉకరోషం అంటూ పంచదార పొట్లాం కట్టి తనచేతికిచ్చాడు జంగమయ్య. తనేమీ మాట్లాడలేదు. బాబుగారికి చెప్పి వీడి పని పట్టిద్దామన్న నిశ్చయంమటుకు మనస్సులో తయారయింది.

తోవలో ఎవరో గారడీవాడు మోళీ చేస్తున్నాడు. కుర్రాడి ఒంటికి గురద లెక్కించడం, దుప్పటి ముసుగేసి మనిషి గొంతు కోసెయ్యడం, ఓంక పాతి నీళ్లు చల్లి నిమిషంలో మావిడి మొక్క మొలిపించడం, పేకముక్కలు గోలుసులా తిప్పడం—మహా బాగుంది. ఒళ్లు తెలియకుండా నిలబడ్డాడు తాను ఆనందిస్తూ. తాను మాత్రం మనిషి కాడూ? బాబుగారు డబ్బున్నవారు గాబట్టి సినిమాలూ నాటకాలూ చూస్తారు; తా నిలాటివి చూస్తే తప్పేమిటి?

అంతా అయిపోయి మోళీవాడు నల్లటి

[శ్రీ భట్టిప్రోలు కృష్ణమూర్తి]

చిప్పతో డబ్బులు దండుకుంటున్నప్పుడు తాను మెల్లిగా జారిపోయి బాబుగారిల్లు చేరుకున్నాడు. బాబుగారు అరుగుమీద కూర్చుని ఉన్నారు ఒట్టలు వేసుకుని, ధుమధుమలాడే మొహంతో. చిన్న బాబుగారు వెక్కి వెక్కి ఏడుస్తున్నారు స్తంభాని కానుకుని.

బాబుగారు, "ఎంతసేపయింది నువ్వెళ్లి? స్కౌండ్రల్! ఎన్ని సార్లు చెప్పినా బుద్ధి లేదూ, వెళ్లిన పని వేగం చేసుకురావాలని? కళ్లు మరి నెత్తికెక్కన్నాయి!"

చిన్న బాబుగారు పరుగెత్తుకుని వచ్చి ఒక్క తోపు తోసారు తనని.—"నన్ను తీసుకెళ్లలేదెందుకు తన్నా? పద పోదాం" అంటూ. చేతిలో నున్న పంచదార పొట్లాం జారి క్రింద పడవలసినంత పని అయింది కాని వెంటనే ఆపుకుని లోపలికి వెళ్లాడు తాను.

అమ్మగారన్నారు: "వెళ్లిన వాడివి చంద్రుణ్ణి తీసుకుపోలేకపోయావూ? వాడి ఏడుపుతో బాబుగారు లేచిపోయి నానా చివాట్లు పెట్టారు నిన్నూ, నన్నూ. అయిన పంచదార కెళ్లిన వాడివి ఇంతసేపేం చేస్తున్నావు కన్నా? కబ్బకాలస్య మయింపోయిదని మండిపోతున్నారు బాబుగారు. సరేలే, ఆ డబ్బాలో పోసేయి పంచదార.

అమ్మగారూ బాబుగారి చివాట్లకూ చీదరింపులకూ పైవారు కారు కాని సమయం దొరికినప్పుడల్లా తన్ను సాధించడం మటుకు మానరు! బంట్రోతంటే అందరికీ లోకువే!

తాను వీధివసారాలోనికి వెళ్లడమూ, బాబుగారి గొంతు "ఫోమరి కేపట్నుంచి రానక్కర్లేదు ఫో మరి, కొండ.." అని వినరావడమూ ఒకే సారి సంభవించాయి. ఎందకో మళ్లీ యీ కోపం బోధపడక ఒక్క చచ్చిపోయిన తన కళ్లకి బాబు తన వంక పెద్దపులిలా చూస్తూ, ధూళితో కప్పబడ్డ ఎండ కాలి బూటు విసురుగా విప్పతూండడము కన్పించింది. దానికి పాలిష్ చెయ్యలేదెందాక, బజారునుండి తిరిగి వచ్చాక చేద్దామని తాను...

గాభరాగా ఆ బూటు విప్పుదామని ముందుకు వెళ్తూన్నప్పుడు ఒక్క సెకండు గాని తాను వంగడంలో ఆలస్యం చేసివుంటే బాబుగారు విసిరిన ఇనుప మేకుల బాటా బూటు తన మొహాన్ని వికృతం చేసిఉండేది. కాని అదృష్టవశాత్తూ ఆ దెబ్బ వెళ్లి గోడకు తగిలి గొంతెంగు శాల మేరని సున్నపు పెళ్లొకటి ఊడి టప్‌మన్న చప్పుడుతో క్రింద పడింది.

"కళ్లు కనిపించవూ? కొండవాడివా కోడు వాడివా? తిరుపతి మంగలి క్షురంలా ఒక బూటుకే పాలిష్ జేసి ఏడ్చావేం?"

తనకు మరి ఒళ్లు తెలీలేదు. ఒక్క అదుటున గోడ దగ్గరకు వెళ్లింది తన శరీరం, అన్నాళ్లనుండి అణచబడ్డ పౌరుషం ఒక్కసారిగా తిరగబడి ముందుకు తోయగా—ఆ బూటు తీసి బాబుగారి మొహంమీదకు విసురుదామని ఇంత లోకువా బంట్రోతైతే మటుకు? తేలిపోవా లీవాళతో!

అతివిసురుగా కిందకు వంగిన తన చెయ్యి ఆ బూటును పైకి తీస్తుండగా తన మనస్సు "అదిగో, అదే మొహం! సూటిగా విసురు! నీకేం భయంలేదు, ఊఁ, విసురూ!" అని ప్రోత్సహిస్తూన్నది. చేతి వ్రేళ్లు మాత్రం ఆ మాటలు త్రోసి పుచ్చి బూటును అతి భద్రంగా గదిలోకి తీసుకు వెళ్తూండగా, రెండో బూటు రపేమని సిమెంటు గచ్చు మీద చప్పుడు చేసింది బాబుగారి చేతిలోనుంచి విసరబడి.

మనస్సుమాత్రం ఏదో గొణుక్కోవడం మానలేదు చేతులు మటుకు నైపుణ్యం నిండిన కదలికల్తో పాలిష్ చెయ్యడం మానలేదు.

పాలిష్‌డబ్బీ గూటి నొక్కుతున్నప్పుడు డెందుమీది పాముబొమ్మ కదలినట్లనిపించింది—కాని అది తన్నేమీ చెయ్యలేదు, ఇంత నీరసపు బ్రతుకును కాటు వెయ్యడానికి అసహ్య పడిందేమో!

పరధ్యానంగా ఉన్న తన మనస్సుకి బాబుగారంటూన్న మాటలు వినీ వినపడనట్లు వినిపించాయి: "ఇంకొంచెం పంచదార తగలబెడ్తే నీ ఫట్టింటీసొమ్ము పోతుందా? చప్పగా ఏడుస్తూంది!"

అమ్మగారి గొంతు "వేశాను, అడుగు నుండి పోయిందో ఏమిటో! కలుపుతా నుండండి"

బూటు పట్టుకువెళ్లి రెండో బూటుతో జత పరిచి, ఒక్కనారి దులిపి బాబుగారి కాళ్లదగ్గిరుంచాడు తాను వాటిని. అప్పటికిమటుకు మళ్లీ తనకు చివాట్లు రాకుండా ఆ పెదవుల నాపి సాహాయ్యం చేసింది కాఫీ.

అమ్మగారు తనతో అన్నారు: "చిన్న బాబుకు మొహం కడిగెయ్ తీసుకెళ్లి."

రానని మారాముచేస్తూన్న చిన్న బాబుగార్ని లాక్కునివెళ్లి మొహం రుద్దేటప్పుడు తన చేతిలోంచి జారి కిందపడింది వైట్‌రోజు సబ్బు. మనస్సు దెప్పిపొడిచింది: "కొద్దిగా గట్టిగా నొక్కితే సబ్బులాంటి నిర్జీవపదార్థమే తిరగబడింది కాని, జీవంఉన్న నీకుమటుకు లేదామాత్రం ధైర్యం!" అని. చేతనైన వివిధపు తిట్లతోనూ సంభావించుకొన్నాడు తన్ను తానే.

"కొక్కొరో...కో—" మళ్లీ కూస్తున్నది కోడి. ఊరికప్పు కన్నాల్లోనుండి అంతకు ముందు నల్లగాఉన్న ఆకాశం తెల్లతెల్లగా కనబడుతూ తన మనసు తెరమీది సినీమాబొమ్మల నీడల్ని కూడా తెల్లవారజేశాయి.

గంగిగొంతు చల్లగా వినిపించింది: "ఇంకా నెగవేటి మావా? సుక్కలన్నీ మాకిన పోతుండాయి" "లే గ్దు—మరివాళ లే-గ్దు" అని తన మనస్సు ప్రపంచాన్నే ధిక్కరించే ధోరణిలో తన శరీరాన్ని జాపిస్తున్నది.

లేచి కూర్చుంది కన్నా శరీరం మంచంమీద. మనస్సు ప్రశ్నడి: "మరి వళ్లకు సిగ్గులేమీ నీకు? ఈ ఛండాలపుద్యోగం చెయ్యకపోతే చచ్చిపోతావా?"

గంగిచల్లటిగొంతు పలుకున్నది: "నీళ్లు కెల్తుండాను నెనుమావా! దొంబందంమీ దెట్టినాను పందుంపుడక."

కాలకృత్యాలు నెరవేరుస్తున్నంతసేపూ మనస్సేదో గొణుగుతూనే ఉంది. చోడంబలి తాగుతున్నప్పుడు రాజీపడ్డాయి చివరకు మనసూ, శరరమూ. తాను వెళ్తాడాఖరుసారిగా అక్కడికి; చెప్పేస్తాడు మరివాళనుంచీ పనిలోకి రానని నిష్కర్షగా.

అయితే బాబుగారిదగ్గిర అడ్వాన్సుగా లోగడ పుచ్చుకున్న ఆరు రూపాయల సంగతి? ఎలాగేమిటి, తన చెవులకి కమ్మలున్నాయిగబూ, తాకట్టుపెడ్తే ఆమాత్రం డబ్బు రాదూ?

మనస్సు ఒప్పుకుంది.

బయలుదేరాడు తాను. తోవలో షరాబు దగ్గిర కమ్మలుంచి ఎనిమిది రూపాయలు పుచ్చుకున్నాడు. డబ్బు లెక్కపెట్టూన్నప్పుడు పక్కింట్లో గడియారం ఎనిమిది గంటలు కొట్టిందే. ఉలికిపడ్డాడు కన్నా. "అమ్మో—ఎనిమిదైందే, బాబుగారు దెబ్బలాడారు!" మనస్సు నవ్వింది: —"మరేం బాబుగారు? ఈ వేళనుంచీ నీ కేమి సంబంధం లేదు బాబుగారి ఆగ్రహానుగ్రహాల్తో."

రోడ్డుమీదికి వచ్చాడు కన్నా రాతిసింహాలు కాపలా కాస్తున్న షరాబఇంటి మెట్లు దిగి. మలుపు తిరిగే చోట రంగన్న కిళ్లీ దుకాణం దగ్గరకు వెళ్లడమూ బాబుగారికోసం విల్సు పెట్టెన్నీ రెండు మిఠాకిళ్లీలూ పుచ్చుకోడమూ అతని కాళ్లకూ చేతికీ నోటికీతప్ప, మనస్సుకు తెలియనే తెలియదు. వెళ్లడంతోనే బాబుగారితో అనవలసిన మాటలు ఒక వరసలో సరదడంలో నిమగ్నమై ఉంది మనస్సు.

అరుగుమీద కుర్చీలో కూర్చుని కాఫీ తాగుతూన్న బాబుగారు అన్నారు తన్ను చూసి: "దొరగారిప్పుడే నిద్ర లేచారేమిటి? తప్ప తాగి నిద్రబోతున్నారు కాబోలు ఆఖరుసారి చెప్తున్నాను, ఇంకోమారిలా ఆలస్యంగా వస్తే నీళ్లధారే నీ బంట్రోతుగిరీ!"

ఒక వరసలో అల్లిన ధిక్కారపు మాటల తాడును అందిస్తూ మనస్సు తొందర పెట్టిందే, ప్రోత్సాహ మిచ్చింది, ముందుకు తోసింది.—కాని, నోటికీ మనస్సుకీలంకెగా ఉన్న నరాలు మరి పనిచేశాయి కావు. సిగరెట్లూ కిళ్లీలూ కుర్చీమీద పెట్తూండగా ఎవరో అన్నారు తన చెవుల్లో రహస్యంగా:

"ఈ రోజుల్లో ఇటువంటుద్యోగం దొరకడం కష్టం—పాతిక రూపాయల జీతం, బేటా డబ్బులూ, పైగా ఏదో ఆమాత్ర మీ మాత్రపు ఖుస్సీ......ఎవ డిస్తాడిది వదులుకుంటే?"

ఎనిమిది రూపాయలు లెక్కపెట్టూ మరాబన్నాడు ఆవేళ సాయంత్రం "ఒక రోజయినా నెల తొలూకు వడ్డీ రూపాయ కర్ధణా లెక్క నిచ్చెయ్యాల్సిందే!"

మెట్లు దిగుతున్నప్పుడు పళ్లికిలిస్తూ రాతిసింహం కన్నాను వెక్కిరించింది. "నీ పౌరుషం ఖరీదు పావలా!" అని.

ఉత్తమ శైవమత గ్రంథము

పండితారాధ్య చరిత్ర

పాల్కురికి సోమనాథకవి రచించిన ఉత్తమ ద్విపదకావ్యము. డా. చిలుకూరి నారాయణరావుగారిచే పరిష్కరింపబడినది. దీక్ష, పురాతన, వాద మహిమ, పర్వతములను అయిదు ప్రకరణములును ఒకే సంపుటమున గలవు. ఇంత నిర్దుష్టముగ ఈ గ్రంథము ఇదివర కెవ్వరును ప్రచురించి యుండలేదు. నారాయణరావుగారు రచించిన అమూల్యమైన పీఠికకూడ కలదు. వెల రు. 5/- (ప్యాకింగు, పోస్టేజి రు. 1-5-0)

ఆంధ్రగ్రంథమాల పో. బా. 212, మద్రాసు.